

Landverhuizers

Toen Polen een ziel was zonder land en zijn zonen verspreid waren en leefden onder vreemde meesters, was de uitwijking naar Amerika groot.

Te Antwerpen zagen wij, iederen dag, de armoedige lieden, die naar Amerika een nieuw vrij tehuis gingen zoeken, door de straten dwalen.

Uit dien tijd dagteekent het volgende:

In 't smalle straatje, kronkelend in de oude stede, prevelde stille, dien somberen Vrijdag avond, de koude regen en waterde uit de gebarsten goot, in breede plekken, over den gevel van de vuile kroeg.

Op de blauwe ruit van 't vierkante kasje, boven de deur, waren de letters half uitgeveegd en het opschrift was onleesbaar. Door de kapotte ruit danste de breeduitwapperende gouden gasvlam.

Krassende vedeltonen stegen boven verwarde stemmen en gelach op. Ik stak de deur open en trad met een windvlaag binnen.

— Deur toe! beval een verroeste stem.

Ik legde het ijzeren klinkje in 't versleten houvastje en zette mijn lekkenden scherm tegen een stoel.

't Was een lang, smal vertrek. Te midden, aan een ronde tafel, zat een groep landverhuizers, Polen. Een vrouw hield een zuigeling tegen de borst, aan haar stoel trippelde een klein meisje van een tiental jaren

met een van kleur verschoten doek over de ooren. Een lange jonge man, twee meter hoog, stond naast haar; een paar vrouwen met eenige kleine kinderen en haar echtgenooten, zaten mede aan tafel.

Hier en daar aan smalle tafeltjes luierden dokwerkers en dronken genever.

— Geef er hem nog eentje! riep een hunner en men bracht met ruwe gediensstigheid een pint zwaar bier naar een kerel, die naast den reus achter de groep stond.

't Was een man met verwilderden zwarten baard. Een malsch hoedje hing op zijn lokkenden haarbos en in zijn kop brandden een paar oogen zoo vriendelijk guitig om een begijntje vol angst op haar bidstoeltje te jagen.

Hij was de « bout-en-train » van 't gezelschap. Hij kon zijn mond niet openen of er kwam een Poolsche mop uit, die zijn landgenooten deed lachen.

Onder den linkerarm stak een viool en toen hij de pint met een plezierigen knik aangenomen en met een nobel Poolsch gebaar in den donkeren kuil tusschen snor en baard, had gegoten, nam hij den strijkstok van tafel en klopte er mede op den rug van zijn muziekkas.

De rumoerige dokwerkers werden stil, zoo waar is het dat muziek de ruwste harten zoete maakt.

— Klep toe, mottige! kletste er nog een en toen werden allen wachstensstil.

De reus zei den muzikant iets fluisterend, waarop in diens oog een weemoedige schemering kwam en zijn hoofd een krachtig afwijzend gebaar maakte.

De reus hield aan, waarop de muzikant brommend den vedel onder de kin schoof en den peesstok fluweelend liet over en weder gaan.

Toen nam hij zijn hoedje af en de anderen volgden hem na, of men bidden zou.

Stille, stille prevelend zoette de viool door het zaaltje, alsof een kinderstemme hokte en om een moederkus smeekte.

Ieder aanwezige voelde een stille aaien tegen de wangen en luisterde eerbiedig. De dikke bazin kwam van achter den toog op 't zachte sloeven van haar zware gemoligheid en plantte dikke vuisten in 't vet harer heupen.

Ik heb toen een kunstenaar gehoord zoo als ik zelden iemand hoorde vedelen.

Het waren schrijnende, schreiende zangen, waarin zielen kloegen en steenden om vervlogen geluk en kermden om verlossing uit barre lijden.

't Was Chopin in de heerlijke droefheid zijner elegiën, 't was de kloppende trommelende smarte zijner « Marchia funebra ».

Plots scheen de dampige herbergkamer vol lichtende gestalten en wierpen fantastische schaduwen in hoek en langs zolderbalken, over menschen en natbevleete tafels, glazen, stoelen, over toog en over flesschen.

Gestalten die weenden en kloegen en de hoofden der landverhuizers deemoedig naar beneden drukten in 't visioen van verschovelde herinneringen.

't Was de geest van hun vaderland, de ziel van Polen, die nederdruppelde in de betoovering van het lied.

't Was hun land dat zij voor hun blikken zagen rijzen; hun land overtogen van blijden zonneglans; 't waren hun velden, hun weiden, hun bosschen en de heldere vlieten van Polen.

't Was de warmte voor hun eigen hoeve, die hun hart vervulde van zalige ontroering.

Aanvankelijk ruischten zachte snikken in laag tempo als van iemand, die zijn smarte wil laten vervlokken in de geslotenheid van zijn gefolterde ziele,

maar die weldra onder den beet van het lijden in hevig angstgillen uitsloegen; zij rimpelden op in hooge golfslagen en fluweelen wolkenkenteren tot een grootsche gevaarte van opperste smarte.

't Was Chopin, de geniale, die zijn wanhoop over de verkrachting van zijn vaderland, uitschreeuwde. Het was zijn kreet van ontzetting over den val en de vertrapping van zijn lief Polen, 't was het lijden van zijn volk dat zich uitte in wreede gillen.

't Was het leed van de Polen om verdwenen grootheid.

't Was het uitbulderen der woede dat jammerde langs de wanden van 't kroegje, de stemme van millioenen miskende menschen, die men alles had ontrukkt: hun vrijheid, hun taal, hun kunst, hun glorie, hun leven en hun ziel.

Ik zag de landverhuizers aan, een koude rilling doorliep mijn gansche lichaam en legde als ijs op mijn schedel; op dien stond begreep ik hun tranen, zag ik hoe het diep over haar wichtje gebukte hoofd der moeder omslagen werd door de zware rouwvleugels van 't visioen. 'k Begreep de foltering, die om die arme trekkers wolkte, den vooravond van hun scheepgaan naar verre onbekende landen, naar een donkere toekomst, langs deinende zeeën en ijle einders.

'k Begreep waarom de even te voren zoo vroolijke vedelaar zijn hoedje had neergelegd en thans de zware reus zijn ronde laken klak stille over en weder wrong in zijn ijzeren handen.

Toen de klanken wegstierven in de kilheid van die herbergzaal, sloeg om al die treurende lieden, de bangheid van dat lied en zelfs de gore Vlaamsche

geneverdrinkers bleven onder den indruk van 't gehoorde.

De muzikant sprong op en ontlokte zijn viool de eerste tonen van een vroolijke aria.

De reus stak zijn rechterarm uit en pakte de hand van den speler met nijpenden greep, zoo dat de strijkstok zijn hand ontviel.

Toen sprak de groote sterke man, de trotsche oertype van zijn ras, eenige woorden tot zijne landgenooten, streelde den neergebogen kop van zijn wijfje, betaalde het gelag en allen trokken op door de donkere stegen, in den triesten regenavond, naar het hôtél in de richting van de groote Markt, het harte vervuld van den grootschen rouwzang over 't verslagene Polen.

G. RAAL

ARTISTENLEED

PORTRETTEEN EN SCHETSEN

*Aan Raf. VAN OS
den held van „Jesuietengoed”
17 April 1918, vriendelijk op-
gedragen.*

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

Inhoudstafel

	Bladz.
Artistenleed	5
Zwart Polleke	13
De Oud-Vrederechter	23
'n Stumperd	33
De Karnaval van Janneke	42
Van een Naaisterke en een Metsersknappe	50
Draai Keuningen	54
Landverhuizers	59
Uit het Leven van Kanunnik Van Haecke	65
Vader De Beucker	72
Ten Kerstennacht in het Jaar 1912	78
De Hoed van den Letterkundige	87
Boomen	94
Naar Oud-Vlaanderen	103
Jan Bart	127